

Преди 75 години СССР обявява война на България, отказва примирие, за да я окупира

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 05 Септември 2019 04:46

На този ден преди 75 години Съветският съюз къса дипломатическите си отношения с Царство България и му обявява война. Три дни по-късно окупира страната, която междувременно обявява война на Германия.

Началото на окупацията на България, започнала на 8 септември 1944 г., става предпоставка за осъществяването на 9-септемврийския преврат, довел БКП на власт.

Днес тези факти от историята са особено важни, тъй като [управлението на Путинова Русия се опитва да представи онези събития като „освобождение”](#), а не като окупация.

Съветската нота не определя България като фашистка или нацистка страна

Сайтът [desebg.com](#) припомня по-подробно събитията отпреди 75 години. В нотата, връчена на българското правителство на 5 септември 1944 г. към 19 ч., се посочва:

„Повече от три години България е помагала на Германия във войната със Съветския съюз. Съветското правителство се е съобразявало с обстоятелството, че малката страна България не е в състояние да се съпротивлява на мощните въоръжени сили на Германия във време, когато Германия държеше в ръцете си почти цяла Европа... Въпреки това българското правителство и сега отказва да скъса с Германия, води политика на т.нар.

Преди 75 години СССР обявява война на България, отказва примирие, за да я окупира

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 05 Септември 2019 04:46

неутралитет, по силата на която продължава да оказва пряка помощ на Германия срещу Съветския съюз...

По силата на това съветското правителство не смята повече за възможно да запазва отношения с България и заявява, че не само България се намира в състояние на война със СССР, но и Съветският съюз се намира в състояние на война с България.”

Забележителното е, че в нотата никъде България не е определена от Кремъл като страна под фашистко или нацистко управление, от което СССР ни „освобождава”.

Не последва и никаква война, тъй като съветските части нахлуват в България без да срещнат никаква въоръжена съпротива и я окупират.

Актът на обявяване на война обаче е важен за Сталин, тъй като с него той слага ръка върху територията на България. Въпреки че българската армия воюва в заключителната фаза на Втората световна война срещу нацистка Германия впоследствие е призната за победена страна в Парижкия мирен договор от 1947 г.

Подготовката за окупацията

Окупацията на България от Съветския съюз е замислена от съветското ръководство още през август 1944 г. и се предшества от редица други събития. След успеха на Яшко-Кишиневската операция в края на август 1944 г. Червената армия достига р. Дунав, принуждавайки Румъния да капитулира.

В стратегията си СССР включва бързо нахлуване в България, с което да парира евентуални действия на Великобритания по откриване на фронт на Балканите с помощта на 23 турски съединения, дислоцирани в Източна Тракия. Една от целите на окупацията на България е Москва да изпревари ходовете на Лондон.

Преди 75 години СССР обявява война на България, отказва примирие, за да я окупира

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 05 Септември 2019 04:46

Още на 18 май 1944 г. съветското правителство връчва нота на България с искането тя незабавно да скъса съюза с Германия. Същия ден правителството на Добри Божилов подава оставка и не дава категоричен отговор. Съставеният на 1 юни 1944 г. кабинет на Иван Багрянов търси решение от задълбочаващата се криза. София се опитва да излезе от войната и започва контакти с британската и американската дипломация.

На 12 август 1944 г. парламентарната опозиция и Отечественият фронт излизат с обща декларация за създаване на „ново конституционно правителство”, но след натиск от Москва и директива на Георги Димитров Отечественият фронт се отказва от подписа си под декларацията.

Близо 260 000 съветска армия срещу малка България

На 22 август 1944 г. заместникът на върховния главнокомандващ маршал Георгий Жуков е извикан във Върховното главно командване, където получава задачата да разработи план за настъпление в България на 3-ти Украински фронт. В неговия състав влизат три войскове армии – 46-а, 57-а и 37-а; една въздушна армия – 17-а; два механизирани корпуса – 7-и и 4-и гвардейски.

Общата численост на фронта възлиза на 258 000 души, 169 000 от които са стрелкови войски, разполагащи с над 6300 оръдия и минохвъргачки, 470 танка и самоходни артилерийски установки и с над 720 самолета.

На 29 август 1944 г. Върховното главно командване поставя задача на щаба на 3-ти Украински фронт, със стремителен марш да съсредоточи войските си на румъно-българската граница в Добруджа.

Кабинетът на Муравиев възстановява конституционния ред в България

На 2 септември 1944 г. Народната партия, Демократическата партия и БЗНС съставят

Преди 75 години СССР обявява война на България, отказва примирие, за да я окупира

Написано от Христо Христов
Четвъртък, 05 Септември 2019 04:46

кабинет начело със земеделеца Константин Муравиев, който започва да възстановява конституционния ред в страната.

Народното събрание е разпуснато, обявена е политическа амнистия, жандармерията е премахната, възстановени са политическите партии. Комунистите, които са активно подкрепяни и направлявани от Москва и знаят, че Червената армия е на границата с България, обявяват курс към въоръжено въстание срещу „новата фашистката власт“.

В спомените си Константин Муравиев пише, че „болшинството от министрите поискаха да се обяви веднага война на Германия. Имахме всички законни основания, а и върховните интереси на държавата повеляваха това“.

Против е военният министър ген. Иван Маринов, който настоява да се изчака. Така той целенасочено проваля решението да се обяви веднага война на Германия, за да може СССР да има повод да обяви война на България. Неслучайно ген. Маринов участва в 9-септемврийския преврат няколко дни по-късно. В замяна след преврата е назначен за главнокомандващ на българската армия.

Целта на съветската окупация на България

Вечерта на 4 септември 1944 г. планът за операцията по окупацията на България е готов. Близката задача на 3-ти Украински фронт е да навлезе в България и да постави под контрол територията до линията Русе – Карнобат – Бургас. Отделено е специално внимание на завземането на градовете Варна и Бургас и на пленяването на германските кораби в двете пристанища. Крайната цел е овладяването на района на София и пълното окупиране на България.

На 5 септември 1944 г. планът е утвърден от Върховното главно командване. Същият ден министърът на външните работи на Съветския съюз Вячеслав Молотов уведомява посланиците на САЩ и Великобритания в Москва, че СССР обявява война на България. На 5 септември към 19 ч. съветското правителство с нота до българското правителство обявява война на Царство България.

Сталин няма никакво намерение да се съобрази с ясно изразения от София неутралитет 10 дни преди обявяването на войната. Формалният мотив е, че България продължава да е в съюз с Берлин. Москва прави тази стъпка, въпреки че София е подготвила скъсването на отношенията си с Германия.

Сталин не желае да види България нито неутрална, нито доминирана от Англия и САЩ. Той смята България вече за част от съветска сфера на влияние и по-далечния му план е тя да бъде окупирана, а на чело да постави правителство на ОФ, чрез които и комунистите да влязат във властта, както и става.

Три часа след като СССР обявява война на България, Министерският съвет къса дипломатическите отношения с Райха и иска от Съветския съюз примирие. Москва отказва. На 6 септември България обявява война на Германия, която влиза в сила на 8 септември, за да може да се изтеглят българските войски от Македония.

Решетников разказва как е връчена нотата

В София нотата е предадена от съветския посланик Димитър Яковлев на премиера Константин Муравиев, който е и министър на външните работи.

Преди няколко години Леонид Решетников, директор на Руския институт за стратегически изследвания (2009-2017), в интервю за сайта Столетие.ру описа разказа на Яковлев за предаването на нотата. В него Решетников заявява:

„Шефът на дипломатическата мисия в София през 1941-1944 г. Яковлев ми е разказвал как СССР обявява война на България на 5 септември 1944 г. Той получил указание от Москва да връчи нота на регентското правителство (понеже царят е малолетен) в България. Пристига Яковлев при външния министър [Муравиев], с когото са в чудесни отношения. Посрещат го дружелюбно. Яковлев заявява, че му е поръчано да прочете нотата – на основание, че България е в състава на хитлеристката коалиция, че снабдява Хитлер със сирене, месо и т.н. – СССР обявява война на България...

Министърът извикал с треперещ от вълнение глас: „Но вие сте си загубили ума! Влизайте в България, ще ви посрещнем с хляб и сол. Ако искате, българската армия ще се строи за почетен караул от границата та до София. Защо ни е да воюваме с руснаците!” Нашият дипломат настоява, че трябва да предаде нотата. „Така си подмятахме нотата пет минути, като горещ картоф – разказва ми Яковлев. – В края на краищата, аз я сложих на стола, тази зловещна нота, и побягнах. А той крещи след мен: „Господин Яковлев, ама вземете си нотата!”

Не е сигурно дали точно така е протекъл разговорът преди 75 години, но така или иначе, три дни по-късно, на 8 септември 1944 г. войските на 3-и Украински фронт навлизат в България и я окупират. Те не срещат съпротива, тъй като такава е разпореждането към българската армия, издадено от Министерството на войната още на 6 септември 1944 г.

ОЩЕ ПО ТЕМАТА:

Вижте нотата, с която [СССР обявява война на България – ТУК](#).